

УДК 346:334.7

ОСОБЛИВОСТІ РЕЖИМУ ВІЛЬНОЇ ТОРГІВЛІ В РАМКАХ УГОДИ ПРО ЗОНУ ВІЛЬНОЇ ТОРГІВЛІ МІЖ УКРАЇНОЮ І КАНАДОЮ (CUFTA), ПЕРЕВАГИ УКЛАДАННЯ УКРАЇНОЮ УГОД ПРО ЗОНУ ВІЛЬНОЇ ТОРГІВЛІ З ІНШИМИ КРАЇНАМИ

Угоди про вільну торгівлю передбачають створення сприятливих умов для здійснення торговельно-економічного співробітництва між країнами-учасниками, скасування митних зборів і податків, кількісних обмежень у взаємній торгівлі, а отже, є дієвим та ефективним інструментом нарощування обсягів експорту та імпорту через лібералізацію доступу товарів та послуг на зовнішні ринки. При цьому кожна країна-учасниця зони вільної торгівлі (ЗВТ) залишає за собою право на ведення самостійної економічної політики, зберігаються митні кордони. Запровадження режиму ЗВТ із перспективним торговельно-економічними партнерами дає змогу диверсифікувати географію та номенклатуру національного експорту шляхом лібералізації ринків таких країн у довгостроковій перспективі. Укладання, зокрема Україною, угод про вільну торгівлю сприяє просуванню та захисту економічних інтересів її товаровиробників, а також забезпеченню збалансованої тарифної політики, зокрема щодо чутливих груп промислових та сільськогосподарських товарів, що має стати підґрунтям створення сприятливих умов для розвитку торговельно-економічного співробітництва.

Дослідженнями закономірностей формування зон вільної торгівлі та їх особливостями у світі як однієї з форм міжнародної економічної інтеграції приділено чимало уваги в публікаціях В. Адамова, Аль-Бераві Омара, О. Амоші, О. Білоруса, В. Будкіна, І. Бураковського, О. Воловодової, Д. Лук'яненко, Ю. Макогона, Н. Осадчої, Ю. Пахомов, О. Плотнікова, А. Поручник, А. Румянцев, В. Сіденко, Н. Татаренко, А. Філіпенка, О. Шниркова та інших фахівців у сфері міжнародних економічних відносин. Вивченням питань інтеграційних процесів України займалися А. Голиков, О. Довгаль, П. Черномаз, О. Журавльов, М. Шуба та інші. Проте інтеграційні процеси постійно розвиваються та постає питання у дослідженні нових сучасних тенденцій та напрямів розвитку інтеграційних процесів, зокрема тих, що відбуваються в Україні.

Посилення і прискорення міжнародних інтеграційних процесів ставить перед економікою України низка питань і завдань. Насамперед, важливо підкреслити: країна потребує адекватної економічної глобалізації політики у сфері міжнародної економічної діяльності. Глобальна економіка вимагає дуже уваженої зовнішньоекономічної політики, яка підтримується міжнародними фінансово-економічними інститутами і відповідає національним інтересам

України [1]. Без інтеграції економіки України у світову економічну систему не можна досягти високого рівня добробуту народу.

Об'єктивна необхідність інтеграції України у світове господарство і розвитку її міжнародних економічних відносин безпосередньо походить, у першу чергу, з потреб використання в національній системі відтворення міжнародного поділу праці для прискорення переходу до ринкової економіки з метою розвитку країни і зростання багатства суспільства. Така необхідність спрямована на формування ефективної структури економіки країни. Зовнішньоекономічні зв'язки у процесі інтеграції України у світове господарство охоплюють також комплекс розв'язуваних спільними зусиллями екологічних проблем. Зрештою розвиток зовнішньоекономічних відносин відкриває додаткові можливості для створення належних умов щодо задоволення життєвих потреб народу України. Поряд з об'єктивною необхідністю інтеграції України у світове господарство і розвитку її зовнішньоекономічних відносин існують об'єктивні можливості для таких процесів. До них, насамперед, належить економічний потенціал нашої країни, що дає підставу для участі в міжнародному поділі праці [2].

Інтеграція України у світове господарство можлива різними, але водночас взаємопов'язаними шляхами через активну та ліберальну зовнішньоекономічну політику та формування середовища, сприятливого для іноземного підприємництва й інвестування та транснаціоналізації високомонополізованих підприємств, також через укладання двосторонніх міждержавних економічних угод та участь у багатосторонніх міжурядових переговорах, шляхом інтенсифікації східно-європейських інтеграційних процесів та формування передумов інтеграції в західноєвропейські інтеграційні структури [3].

Станом на теперішній час Україною укладено угоди про ЗВТ із такими державами, як Чорногорія, Македонія, Грузія, Азербайджан, Узбекистан, Таджикистан, Туркменістан, Канада, а також з Європейською асоціацією вільної торгівлі (ЄАВТ) та країнами СНД. Тривають переговорні процеси щодо укладення двосторонніх угод про вільну торгівлю з Туреччиною та Державою Ізраїль.

1 серпня 2017 р. набула чинності Угода про зону вільної торгівлі між Україною та Канадою (CUFTA / Угода), яка була підписана ще 11 липня 2016 р.

Аналізуючи зміст CUFTA, варто зазначити, що Україна отримала більше преференцій, включа-

ючи більш широкі часові діапазони щодо скасування ввізних мит, ніж Канада. З 1 серпня 2017 р. українські експортери відразу отримали безмитний доступ до 98% канадського ринку, переважно до сільськогосподарських та промислових товарів. Однак є виключення – це деякі сільськогосподарські продукти та легкові автомобілі. Так, на легкові автомобілі з певними технічними характеристиками встановлений перехідний період у сім років, за який мита поступово знижуються до 0%. CUFTA передбачає нульові ставки мит для всіх сільськогосподарських продуктів, окрім 108 тарифних ліній, які можна буде експортувати без мит у межах глобальних тарифних квот Канади. Це, зокрема, птиця, молочні продукти, яйця і яєчні продукти, сири та цукор, деякі зернові.

Суть тарифної квоти полягає в тому, що в межах тарифної квоти діє нульова чи дуже низька ставка ввізного мита, а коли квота вичерпується, застосовується більш висока ставка ввізного мита (згідно з угодою – ставка у режимі найбільшого сприяння). Тарифні квоти Канади глобальні та поширюються не лише на Україну, а й на всі інші країни світу. Канада зарезервувала право встановлювати тарифні квоти, коли стала членом Світової Організації Торгівлі (СОТ). Ці квоти доступні для всіх експортерів усіх країн, що є членами СОТ та, залежно від товару, адмініструються за двома принципами:

1) «першим прийшов – перший обслуговується» (контроль за дотриманням цього принципу здійснює Агентство прикордонної служби Канади, CBSA);

2) шляхом попереднього розподілу тарифних квот Міністерством міжнародних справ Канади (Global Affairs Canada) на основі заявок.

При цьому в обох випадках тарифну квоту отримуватиме імпортер у Канаді. Упродовж кожного року орган із митного адміністрування України зобов'язаний вчасно і на постійній основі публікувати на спеціалізованому загальнодоступному інтернет-сайті адміністративні процедури, коефіцієнти використання та інші наявні показники для кожної з тарифних квот, встановлених у рамках Угоди. Коли фактичний річний обсяг імпорту за тарифною квотою досягає сумарної кількості, встановленої за будь-якою тарифною квотою на цей рік, Україна має упродовж 10 днів опублікувати повідомлення про це на спеціалізованому загальнодоступному сайті [4].

У тарифному графіку України перехідних категорій набагато більше. Це, зокрема, пояснюється тим, що Україна зуміла відстояти асиметричний характер угоди і з 1 серпня 2017 р. лібералізувала ввізне мито лише на 72% товарів канадського походження. Мита на решту 27% будуть скасовуватись поступово з перехідним періодом у три, п'ять та сім років.

Варто зазначити, що найбільші переваги від скасування мит отримують українські виробники одягу (скасоване мито в розмірі 17,2%) та взуття (9,7%), представники машинобудівної (5,6%) та хімічної галузей (4,5%), а також аграрії (4,5% для овочів та фруктів).

Перевагами преференційного тарифного режиму в рамках CUFTA користуються товари, що походять

з України, під час ввезення в Канаду, та товари, що походять із Канади, ввезення в Україну на підставі декларації про походження. Товар вважається таким, що походить з України або Канади, у трьох випадках, а саме, якщо він:

- повністю вироблений в Україні або Канаді;
- вироблений виключно з матеріалів, що походять з України або Канади;
- підданий достатній переробці в країні-учасниці CUFTA, відповідно до детально прописаних правил походження.

Інформацію про походження товару експортер визначає самостійно в інвойсі або іншому комерційному документі, що містить опис товару, який походить із відповідної країни-учасниці, з достатньою для його ідентифікації деталізацією. Отже, відтепер для підтвердження походження товарів українським експортерам не потрібні сертифікати/відмітки митних органів, що значно скоротить витрати та час на митне оформлення товарів. Із метою вирішення питань торгівлі товарами та визначення правил походження товарів створено відповідний Комітет, що складається з представників кожної країни-учасниці.

У межах CUFTA Україна та Канада підтвердили свої зобов'язання відповідно до положень Угоди про технічні бар'єри у торгівлі СОТ, передбачили прозорий механізм розроблення та застосування технічних регламентів, а також процедур оцінки відповідності.

Важливим є той факт, що CUFTA регулює питання нетарифних бар'єрів торгівлі, оскільки різниці між канадськими та українськими вимогами у сферах якості та безпеки продукції, маркування, сертифікації тощо, можуть стати джерелом не виправданих обмежень для вільної торгівлі. [5]

У разі значного зростання імпорту з Канади після скасування ввізних мит Україна матиме право застосовувати надзвичайні захисні заходи для стабілізації ситуації. Зокрема, протягом перехідного періоду можливе тимчасове підвищення мит із метою запобігання значної шкоди українським виробникам. Для того щоб Угода принесла Україні прибуток для національної економіки, необхідно брати до уваги те, щоб канадські товари не витіснили з українського ринку вітчизняного виробника. Зони вільної торгівлі не мають ставати конкурентами національній економіці, а, навпаки, сприяти підвищенню добробуту України на вигідних для неї умовах.

Завдяки укладанню Угоди, підприємці обох країн-учасниць отримали можливість брати участь у процедурах державних закупівель, які проводитимуть уряди обох країн, включаючи закупівлі держпідприємств (аеропортів, залізниць, поштових мереж, громадського транспорту).

Також в Угоді особливо підкреслюється важливість охорони інтелектуальних прав для зростання конкуренції, розвитку інновацій та залучення інвестицій, передбачається співпраця України та Канади в сфері захисту прав інтелектуальної власності. Кожна країна-учасниця має докласти зусиль для спри-

яння спільним заходам у рамках бізнес-спільноти з метою ефективного реагування на порушення авторського права чи суміжних прав. Підписанням Угоди Україна та Канада підтвердили свої права та зобов'язання, відповідно до Угоди СОТ про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності та інших угод про інтелектуальну власність, учасницями яких є обидві країни. Стороні Угоди зобов'язуються не застосовувати мита, збори чи будь-які інші платежі до продукції, яка поставляється в електронній формі. Це полегшить комерційні процеси для підприємців, що здійснює свою торгову діяльність в інтернеті.

Одним із негативних факторів, що очікується у перший рік дії Угоди, є втрата доходів держбюджету України на 1,2 млн доларів США. Однак далі, як прогнозує уряд України, передбачається створення до 600 нових робочих місць щорічно, підвищення ВВП, збільшення іноземних інвестицій тощо. За оцінками Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, Україна зможе нарощувати свій експорт у Канаду на 0,6 млн доларів США щорічно, а також у середньостроковій перспективі розраховувати на додаткові інвестиції [6].

Однією з головних подій в інтеграції України на світові ринки є підтримання Кабінетом Міністрів України 20 вересня 2017 р. законопроекту про приєднання України до Регіональної конвенції про пан-євро-середземноморські преференційні правила походження (Пан-Євро-Мед). 12 жовтня 2017 р. відповідний законопроект було внесено на розгляд до Верховної Ради Президентом України. [7]

Регіональна конвенція про Пан-Євро-Мед встановлює уніфіковані правила походження для торгівлі товарами у Пан-Євро-Середземноморському регіоні й, таким чином, дає змогу посилювати економічну інтеграцію та торговельні зв'язки, збільшує товарообіг між сторонами та дає змогу здійснювати експорт товарів за преференційними митними тарифами. Ініціатива Пан-Євро-Мед дає змогу використовувати в товарах сировину чи складники, що походять із країн, які є членами цієї угоди, та експортувати їх як продукцію власного виробництва.

Участь у конвенції Пан-Євро-Мед дасть українським виробникам змогу закуповувати сировину і комплектуючі в країнах Європейської асоціації вільної торгівлі (ЄАВТ) або у країнах Середземномор'я, а готову продукцію експортувати до ЄС, зберігаючи статус преференційного походження – ввозити товари за зниженою, або нульовою, ставкою ввізного мита.

Однак заради повноцінного використання переваг Конвенції потрібен ще один крок, а саме – внесення змін до протоколів щодо правил походження чинних угод про вільну торгівлю, які Україна має з країнами-учасницями Конвенції: ЄС, ЄАВТ, Чорногорією, Македонією, Молдовою.

За 6 місяців 2017 р. частка українського експорту до країн Пан-Євро-Мед вже становить більше 50%, з них 40% – до країн ЄС.

Можливість приєднання України до Конвенції передбачена положеннями Угоди про асоціацію між

Україною та ЄС. Від приєднання України до цього інструменту регіональної співпраці очікується збільшення можливостей для преференційного експорту вітчизняних товарів на перспективні ринки, що супроводжуватиметься більшим використанням виробничого потенціалу, відкриттям нових можливостей кооперації у торгівлі між сторонами, зокрема шляхом залучення до регіональних та міжнародних ланцюгів створення доданої вартості, а також збільшить приріст обсягів прямих іноземних інвестицій та сприятиме відкриттю нових виробничих потужностей.

Також вже на початку 2018 р. Україна зацікавлена завершити переговорний процес з укладання Угоди про зону вільної торгівлі з Державою Ізраїль. Цей документ дасть змогу активізувати взаємодію двох країн у соціально-економічній сфері. Сторони провели вже шість раундів переговорів щодо нюансів змісту угоди про зону вільної торгівлі, проте не дійшли згоди щодо низки питань, зокрема за списком товарів, на які буде поширюватися дія угоди.

Варто зазначити, що експорт українських товарів до Ізраїлю зростає. За сім місяців 2017 р. експорт товарів з України становив 345,7 млн доларів США і виріс на 25,6% порівняно із 7 місяцями 2016 р.

За даними Державної служби статистики України, обсяг прямих ізраїльських інвестицій в економіку України станом на 01.04.2017 р. становив 42,9 млн дол. США, що складає 0,1 % від загального обсягу прямих іноземних інвестицій, залучених в українську економіку [8].

Поряд із переговорним процесом із Державою Ізраїль тривають переговори України та Туреччини стосовно укладання угоди про зону вільної торгівлі. Сторони вже домовилися щодо більшості пунктів документа та планують підписати угоду до кінця 2017 р. Переговори щодо угоди ускладнюються через велику різницю в собівартості товарів промислового виробництва в Україні та Туреччині.

Підбиваючи підсумки, безумовно, можна стверджувати про те, що угоди про зони вільної торгівлі є одним із дієвих та ефективних правових механізмів, спрямованих на захист економічних інтересів держави, покращення умов ведення бізнесу в країні, що закладає надійне підґрунтя для подальшого сталого економічного розвитку держави та збагачення її нації. Головними перевагами для України від укладання угод про зони вільної торгівлі з іншими країнами можна визначити:

- розширення ринків збуту продукції національних товаровиробників та підвищення рівня їх конкурентоздатності на світових ринках,
- інтеграцію України у загальносвітову економіку на правах рівноправного учасника,
- залучення в національну економіку додаткових іноземних інвестицій, технологічних і енергетичних ресурсів,
- зміцнення міжнародних економічних відносин та участь України у глобальних економічних процесах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Канов А.А. Интеграционные устремления Украины: ЕС или ЕЭП / Ежеквартальный научно-практический журнал Академии экономических наук Украины. – 2009. – № 28 // Теория и практика управления [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ecrimea.crimea.edu/arhiv/2009/econ_28_2009/kanov.pdf.
2. Солонінко К.С. Міжнародна економіка [навчальний посібник] / К.С. Солонінко. – Київ: Кондор, 2008 – 380 с.
3. Бібліотека економіста [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://library.if.ua/book/18/1490.html>.
4. Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/en/124_052-16.
5. CUFTA за 10 хвилин – стисло про головне у вільній торгівлі Канади та України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://cutisproject.org/publications/cufta-in-10-min/>.
6. Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.me.gov.ua/>.
7. Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=62726.
8. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

Товкун І.М. ОСОБЛИВОСТІ РЕЖИМУ ВІЛЬНОЇ ТОРГІВЛІ В РАМКАХ УГОДИ ПРО ЗОНУ ВІЛЬНОЇ ТОРГІВЛІ МІЖ УКРАЇНОЮ І КАНАДОЮ (CUFTA), ПЕРЕВАГИ УКЛАДАННЯ УКРАЇНОЮ УГОД ПРО ЗОНУ ВІЛЬНОЇ ТОРГІВЛІ З ІНШИМИ КРАЇНАМИ

У статті проведено аналіз та визначено основні особливості режиму зони вільної торгівлі у взаємовідносинах між Україною та Канадою в рамках угоди CUFTA. Обґрунтована важливість та визначені головні переваги від подальшого укладання Україною двосторонніх торговельних угод з іншими країнами, а також проведення багатосторонніх переговорів у сфері лібералізації зовнішньої торгівлі.

Ключові слова: зона вільної торгівлі, торгово-економічні зв'язки, торгівельні союзи, торговельно-економічне співробітництво, інтеграція, спільні ринки, CUFTA.

Товкун И.Н. ОСОБЕННОСТИ РЕЖИМА СВОБОДНОЙ ТОРГОВЛИ В РАМКАХ СОГЛАШЕНИЯ О ЗОНЕ СВОБОДНОЙ ТОРГОВЛИ, ЗАКЛЮЧЕННОГО МЕЖДУ УКРАИНОЙ И КАНАДОЙ (CUFTA), ПРЕИМУЩЕСТВА ЗАКЛЮЧЕНИЯ УКРАИНОЙ СОГЛАШЕНИЙ О ЗОНЕ СВОБОДНОЙ ТОРГОВЛИ С ДРУГИМИ СТРАНАМИ

В данной статье проанализированы и определены основные особенности режима зоны свободной торговли во взаимоотношениях между Украиной и Канадой в рамках соглашения CUFTA. Обоснована важность и определены основные преимущества от дальнейшего заключения Украиной двусторонних торговых соглашений с другими странами, а также проведения многосторонних переговоров в сфере либерализации внешней торговли.

Ключевые слова: зона свободной торговли, торгово-экономические связи, торговые союзы, торгово-экономическое сотрудничество, интеграция, общие рынки, CUFTA.

Tovkun I.M. FEATURES OF FREE TRADE MODE UNDER THE FREE TRADE AGREEMENT BETWEEN UKRAINE AND CANADA (CUFTA), THE BENEFITS OF UKRAINE CONTRACTING THE FREE ZONE TRADE AGREEMENT WITH OTHER COUNTRIES

Free Trade Agreement (FTA) is an important and effective tool for integrating the economies of the countries into the global economy, a mechanism for advancing and protecting the economic interests of the states, simplifying the procedure for access to external markets, increasing investment and many other benefits for the growth of the economic potential capability of the countries.

Today it is more important for Ukraine than ever to use all legal and economic mechanisms and interstate ties to promote goods and services of national commodity producers to external markets, which in the long run should provide Ukraine with strategic advantages as a significant player with significant potential in world markets, as well as as a reliable and promising partner in the global economy.

Ukraine has already taken a lot of actions to develop integration processes and protect its own economic interests in world markets. As of today, FTA agreements have been concluded with such states as: Montenegro, Macedonia, Georgia, Azerbaijan, Uzbekistan, Tajikistan, Turkmenistan, Canada, as well as with the European Free Trade Association (EFTA) and the CIS countries. It should be noted that this process is gaining momentum and in the near future shall be concluded FTA agreements with Turkey and the State of Israel.

On August 1, 2017 the FTA Agreement between Ukraine and Canada (CUFTA) came into force, which is mutually beneficial for the states that concluded it, however, Ukraine has been provided with more preferences than Canada, including wider time limits for the abolition of import duties. The main advantage of concluding the CUFTA is that Ukrainian exporters immediately received duty-free access to 98% of the Canadian market, mainly to agricultural and industrial goods. The CUFTA provides for zero duty rates for all agricultural products, besides 108 tariff lines that can be exported without customs within Canada's global tariff quotas, namely poultry, dairy products, eggs and egg products, cheese and sugar, some grains. The greatest benefits of cancellation of duties will be provided to Ukrainian manufacturers of clothing (cancellation fee of 17.2%) and footwear (9.7%), machine-building (5.6%) and chemical industries (4.5%), as well as farmers (4.5% for vegetables and fruits). It should be

noted that Ukraine liberalized the import duty for only 72% of goods of Canadian origin. The fees for the remaining 27% will be abolished gradually with a transitional period of three, five and seven years.

Within the CUFTA, Ukraine and Canada reaffirmed their obligations under the Agreement on Technical Barriers to Trade in the WTO, provided for a transparent mechanism for the development and implementation of technical regulations and conformity assessment procedures.

It should be noted that the CUFTA regulates non-tariff barriers to trade. This is due to distinguishing feature between Canadian and Ukrainian requirements in the areas of product quality and safety, marking, certification, etc., which could be a source of unjustified restrictions on free trade.

The terms of the CUFTA stipulate quick and effective mechanisms for the urgent protection of Ukraine's domestic market from the negative factors of the free trade zone. For example, during the transition period, a temporary increase in customs duties is possible in order to prevent significant damage to Ukrainian producers.

The terms of the CUFTA grant entrepreneurs from both participating countries the opportunity to participate in public procurement procedures.

Ukraine's accession to the Regional Convention on Pan-Euro-Mediterranean Preferential Rules of Origin (Pan-Euro-Med), which establishes unified rules of origin for trade in goods in the pan-Euro-Mediterranean region, will become one of Ukraine's most important integration steps in the global economy. On October 12, 2017 the corresponding bill was submitted to the Verkhovna Rada by the President of Ukraine. This step deepens the economic integration and trade relations of Ukraine with other countries, increases commodity turnover and allows the export of goods at preferential tariff rates. Participation in the Pan-Euro-Med convention will allow Ukrainian producers to procure raw materials and components in the countries of the European Free Trade Association (EFTA) or, in the Mediterranean countries, and export finished products to the EU while retaining preferential status.

The possibility of Ukraine joining the Convention is stipulated by the provisions of the Association Agreement between Ukraine and the EU. Ukraine's accession to this instrument of regional cooperation is expected to increase the opportunities for preferential exports of domestic products to promising markets, accompanied by greater use of production potential, opening of new opportunities for cooperation in trade between the parties, including by involving in the regional and international chains of added value creation, as well as increase the volume of foreign direct investment and will facilitate the opening of new production facilities.

The main advantages for Ukraine from concluding FTA agreements with other countries can be defined as follows:

- expansion of markets of national commodity producers' production and increase of their competitiveness in world markets;
- Ukraine's integration into the global economy;
- attraction of additional foreign investments, technological and energy resources;
- strengthening of international economic relations.

Therefore, it can be argued that FTA agreements are one of beneficial and effective legal mechanisms aimed at protecting the state's economic interests, improving business conditions in the country, which provides a solid basis for further sustainable economic development of the state and the enrichment of its nation.

Key words: free trade area, trade and economic ties, trade unions, trade and economic cooperation, integration, common markets, CUFTA.